

REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se primesc. Manuscrisurile nu se retrimit.

INSERATE se primesc la ADMINISTRATIUNEA în Brașov și la zăvăzătorile Birourilor de anunțuri:
în Viena: M. Dukes Nachf.
Max. Augenthaler & Emmerich Lesner.
Helmut Schalek. Rudolf Mosse.
A. Oppelke Nachf. Anton Oppelk.
în Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Maroyl & Liedmann.

PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seziă garmond pe o coloană 5 or. și 30 or. pentru o publicare. — Publicării mai dese după tarife și învoială.

RECLAME pe pagina a 3.a o seriă 10 or. senu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

A N U I L X I I I .

„GAZETA“ iese în fiecare zi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.

Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.

Se primumără la toate oficiile postale din țară și din afară și la d-nii colectori.

Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea. Piața mare Târgul Inului Nr. 30, eteaj I.: Pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. — Un exemplar 5 or. v. a. senu 15 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 249.

Brașov, Joi 11 (23) Noemvre.

1899.

Un nou memento.

Am descris în numărul de ieri al foiei noastre regretabilul caz întâmplat de curând în sinul Asociațiunei, care a cauzat demisiunea unuia din cei mai valoroși directori de despărțământ ai ei. L'am numit simptomatic, fiind-că îl putem classifica cu conștiință liniștită lângă cazurile precedente de același fel, cari în cele din urmă au trebuit să provoace critica și a presei și a publicului nostru. N'avem, decât să ne reamintim discușiunile, ce au urmat pe tema acésta la adunarea generală a Asociațiunei, ținută în vara anului acestuia la Deva.

Odată una, odată alta: odată publicul este neliniștit pentru atitudinea, care a adus cu sine umilitorea stîrpire a cuvîntului „transilvan“ din titlul Asociațiunei; altă-dată e pus pe gânduri, fiind-că comitetul central primese o subvențiă dela guvern în locul unui ajutor oprit; odată lumea românească e la culme nedumerită asupra scirilor aduse de diarele din Clușiu, că secretarul Asociațiunei dă cote cu Karpategylet-istii și le promite, că comitetul Asociațiunei este aplecat a-le aranja o „casă românească“ pentru esoposiția lor; ér în cazul de față biroul Asociațiunei provocă fără de nicî un rost, ba chiar în detrimentul prestigiului și a demnității noastre naționale un conflict din cele mai regretabile cu unul din bărbății, cari au stat cu credință și cu devotament anî îndelungați în serviciul intereselor culturai noastre naționale.

Nu sunt acestea tot atâtea simptome intristătoare în ce privește spiritul și tactul, cu care de un timp încóce se dirigează din centru, dela comitet, mersul Asociațiunei?

Cetitorii noștri știu, cât de greu ne vine a aduce în discușiune publică asemenea aparițiuni, mai ales

din sinul singurei noastre reuniuni mari culturale, care nu numai, că are un rol însemnat în viața poporului nostru, ci e chemată chiar a da direcțiune întregii sale dezvoltări pe toate terenurile culturai naționale.

Ce să facem însă, decă cu totă critica, aspră pôte, dér binevoitoare, ce a întâmpinat'o comitetul central al Asociațiunei din partea presei, a publicului român și în special a amintitei adunări generale, totuși se mai pot petrece casuri ca cel din cestiune?

Este ori nu adevărat, că astă-vară i-s'a refusat în mod ostentativ Asociațiunei noastre din partea căpeteniilor maghiare devene sala prefecturei pentru ținerea adunării sale generale în acel oraș? Este adevărat, ori nu, că venind rëndul adunării generale a societății maghiare „istorice și archeologice“ de-acolo, acésteia i-s'a pus la dispozițiă aceeași sală cu totă prevenirea?

Este adevărat, séu nu, că cei din fruntea amintitei societăți maghiare au ignorat invitările Asociațiunei, pe care au prezentat'o publicului maghiar într'o lumină de tot falsă, așa că în urma acésta s'a întâmplat pe timpul, când erau întruniți membrii Asociațiunei, cunoscuta demonstrațiune murdară în contra școlii române din localitate? Este adevărat, ori nu, că toate acestea au indignat în cea mai mare măsură publicul român, — indignare de care au fost cuprinși de sigur și conducătorii Asociațiunei?

Decă este adevărat, despre ceea ce noi nu ne îndoim de loc, atunci, cum se pôte explica procederea biroului Asociațiunei față cu invitarea acellora, cari prin purtarea lor ofensătoare au prôdus atunci cea indignare generală?

Era óre compatibil cu vađa Asociațiunei și cu demnitatea noastră națională, ca să ia parte la adunarea

societății maghiare din Deva, la două luni după ce conducătorii acesteia i-au făcut acel afront?

Vedeți, că aici nu mai este vorba de politică, ci de bunacuvință, care, în cazul de față, prin modul cum s'a primit invitarea și s'a răspuns la ea din partea comitetului central al Asociațiunei, nu numai, că n'a fost păstrată, ci chiar călcată față cu societatea maghiară, căci buna cuvîntă cere să nu te îmbulzești în mod servil și umilitor acolo, unde ți-s'au dat semne védite, că nu ești suferit.

Dér pasul făcut apare și mai greșit, avënd în vedere urmările sale stricacioase pentru ceea ce însemnăză stringerea legăturilor, a cohesiunei dinăuntru, fără de care Asociațiunea nu-și pôte și nu-și va puté împlini nicî-odată marea ei chemare. Vrënd să te arăți politicoș față de streini, nu merge să lovesci în ai tăi, să atingi sentimentele lor cele mai delicate de mândriă și de demnitate.

Acésta însă, cu părere de rău trebuie să recunoscem, s'a întâmplat în cazul de față. Cei dela biroul central trebuiau să știe, că directorul despărțământului din Deva, pe care l'au însărcinat cu misiunea umilitore, nu era omul, care să eșecute orbîș un astfel de mandat în contra convingerei sale mai bune, mai ales, că el era acela, care la adunarea generală din urmă a Asociațiunei a dat mai întâi espresiune justei indignări asupra afrontului, ce l'a suferit Asociațiunea din partea corifeilor maghiari deveni.

Nu vom mai continua însă cu analiza procederei biroului, ci abstractând dela toate amănuntele ei penibile, ne vom mărgini a constata cu durere, că ea este o nouă dovadă, cât de puțin se ține seamă din partea comitetului central de viața sufletescă din sinul celor ce s'au asociat pentru ajungerea scopului

sublim al deșteptării și luminării poporului nostru.

Este mai mult ca învederat, că acest scop nu se pôte ajunge printr'o îngnorare a sentimentului de demnitate al poporului, pentru care a fost înființată Asociațiunea noastră, ci numai prin înălțarea spiritului său și a conștiinței demnității sale, fără de care nu pôte exista o însuflețire adevărată în gréua lucrare pentru înaintarea culturai naționale.

De un timp încóce se manifestă tot mai mult îngrijirile, ce au cuprins pe cei ce pörtă la inimă sörtea Asociațiunei noastre, în urma unor astfel de aparițiuni în conducerea ei. Demisiunea directorului despărțământului din Deva, ce este a se datori acelorași procedimente stângace, este un nou memento pentru cei ce stau în fruntea Asociațiunei.

Mișcarea Croaților. Din Agram se anunță, că pe ziua de 20 Noemvre se plănuișe întrunirea unui mare meeting și a unui conduct pe strade, luând pozițiă pentru libertatea presei, revisuirea legii electorale și independența Croației. Astfel de adunări s'au plănuit a-se ține și în alte orașe ale Croației. — Așa d. e. în Gorîța-mare s'a ținut zilele trecute o adunare de popor, în care s'au votat cu mare însuflețire și în unanimitate următoarele resoluțiuni: 1. Poporul croat cere introducerea votului universal. 2. Poporul croat cere perfectă libertate de presă. 3. Poporul croat cere restabilirea independenței financiare pe séma Croației și Slavoniei. Adunarea a fost convocată din partea deputatului *Brestenski* și a decurs în bună ordine.

Fiascul lui Bourguignon. „Patria“ află, că guvernul central din Viena a sistat telegrafic cercetările disciplinare contra preoțimei. Acésta s'a notificat — dice „Patria“ — și consistoriului. — Deputații Lupul, Dr. Turcan și Dr. G. Popovici au intervenit în cestiunea cercetărilor disciplinare, la care e supusă preoțimea noastră, la

FOILETONUL „GAZ. TRANS“.

O pagină de estetica populară.

Artă. — Grafiă. — Farmec. — Naivitate.

De Vasile D. Păun.

— Urmare. —

Alții, gândindu-se éráși, că de când lumea, arta și cultul au fost înfrățite întru moralisarea omenirei, că civilizațiunea fără ele nicî s'ar puté inchipui, au statornicit drept scop adevărat al artei: *perfectiunea morală*. Hegel, cercetând chipul acesta de vedere, îl respinge, cu tóte că nu tăgăduesce artei efectele sale îmblanditoare de moravuri. El se rostese așa: „Defectul sistemului acésteia e, că confundă efectul moral al artei cu scopul ei final... Intre religia, morală și artă există o vecnică armonia intimă; totuși, ele sunt nise forme felurite ale adevărului. Artă are legile, procedurile, jurisdicțiunea sa particulară... Problema artei rămâne așa-dér deosebită de problema morală: adevăratul scop al celei d'întăi este să realizeze idealul. Veri-ce alt scop, precum curățenia, îmbunătățirea morală, in-

tărirea credinței, sunt nise urmări indirecte, deși neapérate. Contemplarea Frumosului are de efect a deștepta în noi o desfătare liniștită și curată, nepotrivită la fire cu plăcerile grosolane ale simțurilor. Ea înalță sufletul mai presus de sfera obișnuită a gândurilor lui; ea îl predispușe la hotăriri nobile și la fapte generose prin înrudirea de aprópe dintre cele trei idei: a binelui, a frumosului și a divinului“.

O mare parte însă dintre filosofii mai noi, de la Kant încóce, cu deosebire școlă evoluționistă englesă contemporană, în frunte cu Herbert Spencer, trage originea artei din *instinctul omului pentru joc*. Schopenhauer însuși privește arta — precum dice rēposatul M. Guyau *) — „tot ca un fel de joc superior, potrivit a ne mângăia câte-va minute de miseriile traiului și a pregăti o mai întrégă desrobire prin morală“.

Teoria acésta se întemeiază, în adevăr, pe o observațiune justă, anume, că ființele vii simt trebuința de a-și cheltni într'un chip séu într'altul, prisosul puterilor

*) *Les problèmes de l'Esthétique contemporaine*, Paris, 1891, p. 5.

neîntrebunțate în mecanismul vieții lor animale și al instinctelor rasei, ér acésta trebuință se traduce prin joc. La animalele domestice séu ținute în prinsóre, se väd mișcări fără țintă reală, porniri fără înțeles, simple amintiri din lupta pentru existență, purtată de străbunii lor, séu — la cele ținute în prinsóre — purtată de ele însesși, pe când trăiau în stare sélbatică. Astfel, pisica simțind nevoia instinctului de-a sfășia ceva, își ascute ghiarele pe un trunchiu de copac; cănele se repede după o pradă închipuită, leul se jócă în cușca sa cu o bilă. Omul, nu mai puțin decât celelalte viețuitoare înzestate cu óre-care inteligență, găsesce plăcere nespūsă a se juca din cea mai fragedă copilăriă până în virsta matură, colo cu mingea și cu păpușă, dincóce cu imaginațiua sa, ale cărei visuri le făptuesce el în opere de artă. Ba chiar și deii, după vorba lui Schiller, neavënd altă trébă, scuțiți de nevoi, se jócă de-a patimile omenesci, schimbându-se în ómeni. Plăcerea, ce ne aduce jocul, vine așa-dér din plăcerea ce simțim, că ne ușurăm de greutatea forțelor acumulate în organele noastre. Și aici este isvorul plăcerii estetice, numai atăta,

că acésta, după Spencer, „nu e legată cu funcțiunile vitale, și nu aduce nicî un folos precis“. Marele filosof engles mai adaogă, în chip de exemplu: „Când auđim la țără clopotul prândului, sunetul acesta e pentru noi numai o chemare, și auđindu-l nu ne gândim la el, ci la prândul, ce ni-l vestese; din potrivă, un carilion flamand ne va sili să-l ascultăm pentru sine însuși; el nu ne va vesti nimica, nu ne va servi la nimica și, cu tóte acestea, ne va fi plăcut“ *).

Prin urmare, sentimentele estetice sunt curate de veri-ce idee utilitară.

De la veri-ce capo-d'operă de artă se cere a întruni anumite condițiuni neapérate și pe cari Goethe — vorbind despre faimósa grupă de marmoră antică *Laocon* — le resumă precum urméză:

„Tóte capo-d'operele de artă înfățișeză natura omenescă; artele plastice se ocupă în deosebi cu corpul omenesc... Artă are trefte multe, pe fiă-care din ele se pot arăta artiști escelenți; o desevirșită operă de artă însă cuprinde tóte însușirile, cari, aiurea, numai în parte se întélesc.“

*) Veđi la Guyau, *ibid.* passim.

miniștri competenți. Persecuțiunea se califică ca un nou act de imprudență și arbitragiu a bar. Bourguignon.

Sinodul arhidieceșan din Blăși.

Raport special al „Gazetei Transilvaniei”.

Blăși, 21 Nov. n. 1899.

Președintele Sinodului. Membrii Sinodului arhidieceșan, veniți unii din ei încă de ieri, cei mai mulți însă de azi, conform programului prescris la ținerea Sinodului, s'au adunat azi la 3 ore d. a. în sala cea mare a reședinței metropolitane dela poartă, unde fură binevenți de Rssimul d. Preposit Ioan M. Moldovan, și poftiți să alăge o comisiune de cinci membri, careia să se prezenteze credenționalele pentru verificare.

Comisiunea de cinci fu alășă prin aclamare în următoarele persoane: Președinte Rssimul D-n Preposit Ioan M. Moldovan; membrii: Prea On. d-ni Ioan Moldovan, protopul Călinei, Ioan Laslo, protop. Clusului, Nicolae Solomon, protop. Ludoșului și Jacob Macaveiș, vicarul Făgărașului. Comisiunii acesteia toți delegații sinodului protoposof și-au prezentat credenționalele. Dintre protoposofii lipsit Prea On. Ioan V. Rusu, protop. Sibiiului, care fiind împiedicat din cauze sanitare, nu s'a putut prezenta. Asemenea nu s'a putut prezenta nici protoposof Odorheiului-seouesc. Er Alexandru Lupan, preotul din Silivașul-de-Cămpia, n'a avut credențional, prin urmare n'a fost verificat.

Comisiuna verificătoare, terminându-și agendele sale, prin Prea On. D-n Nicolae Solomon, protoposof. Ludoșului, încunoscându-și membrii Sinodului despre această și deodată îi poftesc să se prezenteze la Inalt Prea Sântia Sa Părintele Metropolit, pentru depunerea omagiilor.

Membrii Sinodului la 4 ore d. a. se și prezintă la Inalt Prea Sântia Sa, căruia prin rostul Rssimului D-n Preposit Ioan M. Moldovan își descoper simțemintele lor de profundă venerațiune și omagială supunere, rugând pe Părintele cersesc, ca în aceste zile de cea mai grea încercare, ce a trecut vre-odată peste biserica noastră română, să-I dea Inalt Prea Sântia Sa Părintelui Metropolit sănătate și tăria sufletească, ca să poată duce destinele bisericii la un rezultat fericit. Inalt Prea Sântia Sa, adânc mișcat, mulțămesc pentru aceste simțeminte și roga pe membrii Sinodului, să-I fiă întru ajutor cu sfatul, și pe supușii credincioși să-I îndemne și să-I învețe la împlinirea datorințelor, ca atunci, când se va cere dela dânsii mântuirea sufletelor, să poată sta înaintea dreptului Judecător cu față curată.

După acestea s'au depărtat din reședință cu toții pe la quartirele lor.

Programul pentru ținerea Sinodului, scris de d-l A. Papiu, notar consist., constă din 12 paragrafi, pe cari îi resumăm în următoarele:

„Cele mai mari opere de artă, câte cunoștem, ne arată:

„Natură vii, cu organizare superioară. Se cere, mai înainte de toate, cunoșterea corpului omenesc în ale sale părți, proporții, scopuri interne și externe, forme și mișcări în general.

„Caractere. A cunoșce întru ce părțile acestea diferesc în configurațiune și efect. Unele însușiri de-ale lor se izolază și se infățișază singurate: printr'acosta se nasc caracterele....

„Obiectul reprezentat este:

„In repaos său în mișcare. O operă său părțile sale pot fi reprezentate ca pentru sine-și fiind, în repaos, său erăș în mișcare, lucrând, pasionate, pline de expresiune.... Un Jupiter cu un trăsnet pe genunchi, o Junonă stând liniștită în maiestatea și demnitătea ei de femeie, o Minervă, adâncită în sine-și, sunt obiecte cari n'au nici un raport cu lumea din afară.... Trezind însă arta la semnificarea pasionată.... ne arată său un ciclu de figuri, cari au între ele un raport pasionat, precum Niobe cu copiii săi, prigoniți de Apoline și Diana; său ne arată într'o singură operă mișcarea

Marți d. a. întrunirea membrilor sinodali în sala reședinței metropolitane, unde comisiunea verificătoare va proceda la verificarea lor.

În 22 Noevre dim. liturgiă cu „Imperate cersesc”; pontifică Metropolitul cu mare asistență. După liturgiă, Metropolitul deschide Sinodul întrunit în sala reședinței. După alegerea celor patru notari sinodali, va raporta comisiunea verificătoare. După constituirea Sinodului se vor propune rapoartele și operatele de dezbătut și se vor alege comisiunile de câte 7 membri, cari vor avé să raporteze despre ele.

La ora 1 prânz în reședința metropolitană. La 4 ore d. a., deca vre-o comisiune va fi gata cu operatul, ședința.

În 23 Nov. dim. Sta liturgiă, la 9 ore ședință. La ora 1 erăș prânz în reședința.

După ameză la 3 ore erăș se va ține ședința până la 6 ore, în care, după autenticarea decretelor stabilite în ședința anterioară, se vor lua la pertractare obiectele, cari ar mai fi de dezbătut după a căror terminare, deca nu vor fi mai multe obiecte pentru Sinod, se va încheia Sinodul și respectivii membri se vor reiatăre la ale lor.

Interpelațiunea d-lui Dr. G. Popovič

în cestiunea persecuțiunilor preoțimeii din Bucovina.

Vineri s'era a prezentat d-l Dr. Popovič biroului presidial al camerei interpelațiune în cauza persecuțiunilor, ce le-a înscenat din nou bar. Bourguignon. Acest pas a urmat în urma unei deciziuni unanime a clubului român. Subscrierile necesare le-a solicitat clubul cu intenția dela grupurile cele mai apropiate Românilor prin vederile lor politice, dela Italiani și Sârbi (dalmatin). Cum vedem ideia coaliției italiano-române începe a prinde rădăcini. Faptul, că d-l Lupul n'a semnat interpelațiunea, se esplică — dice „Patria” — prin consecvență, cu care d-sa ține să-și păstreze neutralitatea în vederea funcțiunii sale de mareșal al Bucovinei. Personal d-l Lupul s'a declarat deplin înțeles cu interpelațiunea și a exprimat această și față de membrii ministeriului. Etă textul interpelațiunii:

„Interpelațiunea deputaților Dr. Popovič și soții către Escelențele lor, d-l ministru de interne și d-l conducător al ministeriului cultelor și instrucțiunii, privitor la procedura d-lui president al țării din Bucovina, bar. Bourguignon, contra clerului român bucovinean.

În 18 August a. c., când i-s'a prezentat o deputațiune a clerului gr. or. cu metropolitul în frunte, spre a rețino din incidentul zilei natale prealalte asigurarea neclintitei fidelității către persoana Majestății Sale, d-l president al țării din Bucovina, bar. Bourguignon, a învinuit pe doi înalți dignitari ai bisericii gr. ort. de procedură incorectă și a reproșat clerului român din Bucovina lipsă de loialitate adevărată.

Pe cât de nepotrivit a fost ales momentul la această manifestare a presidentului țării curioasă și tuturor cercurilor nepreocupate ale populațiunii bucovinene surprinzătoare, pe atât de tot lipsit de îndreptățire apare reproșul făcut clerului. Căci clerul român bucovinean a probat strălucit pa-

triotismul său în decurs de un secol la totă ocaziunea, și întotdeauna a găsit la locurile competente recunoștință pentru acesta.

Este suficient a indica, că clerul gr. ort. a depus cu ocaziunea ultimelor răstătoie pe altarul patriei, spontan și în iubire de sacrificii, 1 1/2 milioane florini din fondul religios gr. ort., care-i facilitează existența. Cu atât mai adânc a trebuit să-l jignescă această învinuire frivolă, revoltătoare pentru totă țara.

Pentru apărarea defaimării, la care a fost supus, clerul român a ținut adunări ne-publice, restrinse la membrii săi, mai întâi după decanate, apoi în totalitate, cari au devenit manifestări entusiaste de loialitate și respinseră în mod plin de demnitate reproșul d-lui bar. Bourguignon.

La aceste manifestații clerul român a fost îndreptățit pe baza facultății de liberă exprimare a opiniunii, garantate prin lege fiă-cării cetățen. Clerului i-a fost o necesitate dictată de inimă de a exprima solemn alipirea către Impărat și imperiu; el a fost direct obligat la acesta, deca nu vroia să acorde îndrăzneței învinuirii a presidentului țării aparența îndreptățirii.

Cu totă claritatea evidentă a acestor împrejurări, d-lui president al țării, spre cea mai mare surprindere a celor ce judecă calm, i-a plăcut a intenta cercetări disciplinare contra participanților la adunările amintite și a pune în mișcare toate mijloacele de intimidare.

Fiindcă acest demers nu numai contrădice dreptul, ci este și apt a introduce abuz în institutul cercetării disciplinare și a produce impresia, că enunțațiunea presidentului țării cu ocaziunea serbării zilei natale prealalte — fiind protestul sigur de prevăcut — a urmărit numai direct scopul de a crea un mijloc pentru disciplinare, urgisire și intimidare a clerului român, subsemnații adresază interpelațiunea:

1. Este Escelențelor lor cunoscută procedura descrisă a presidentului țării, bar. Bourguignon?

2. Sunt Escelențele lor dispuse a îndruma sistarea imediată a acestor cercetări disciplinare prin nimic îndreptățite?

3. Ce cugetă Escelențele lor a face, spre a procura satisfacțiune clerului român din Bucovina, jignit în cele mai sante ale sale simțiri și spre a împiedeca pe viitor o atitudine, nu numai vătămătoare pentru ori-ce simț de drept, ci și provocătoare de indoiești întemeiate în obiectivitatea și nepărținirea presidentului țării bar. Bourguignon?

Viena, în 15 Noevre 1899.

Români: Dr. G. Popovič, Bar. Horemuzachi, Bar. Vasileo, Dr. Turcan.

Italiani: Malfatti, Lenossi, Dr. Parnizza, Rizzi, Dr. Bartoli, D'Angeli. Mauroner, Conci, Gambini.

Sârbi dalmatin: Dr. Baljak, Dr. Kvekec.

Răsboiul din Africa sudică.

Ladysmithul a cădut! Generalul White cu toate trupele sale a fost făcut prizonier. — Acesta este cea mai importantă știre răspândită de un diar german din Berlin, der până acum neconfirmată încă dela Londra.

După-oc White a încercat, fără succes însă, a-se refugia din Ladysmith, și după-oc vedu, că numai pôte să reziste inimicului, er la vr-eun ajutor nu se pôte aștepta, el a decis să capituleze. Capitulara s'a introdus, după cum sustine o telegramă a „Agentiei Reuter”, printr'un schimb de scrisori între White și Joubert, în care cel dintăiu declară de regretabil răsboiul și califică atitudinea Burilor de perfect umană.

Capitularea s'ar fi întâmplat deja săptămăna trecută în 18 l. c., după trei săptămăni de lupte continue și de asediu, în care timp White și trupele lui au avut să îndure multe și mari calamități. Li-se sfârșiseră munițiile, numărul răniților se sporia zilnic începuse să-i decimeze tifusul și ori-ce încercare de refugiu s'a isbit de forța superioară a inimicului.

La Londra se sciea despre capitulare, căof'afirmativ însuși Buller li-o împărțise. Lipseau însă amănuntele și se sustinea numai atât, că după o rezistență energică a garnisonei și după o luptă ucidătoare a infanteriei, White a arborat stindardul alb, vedând că ori-ce speranță de ajutor i-a dispărut.

Asupra capitulării nu mai încapă nici o îndoială. Știri sosite din Pretoria asigură,

că au fost trimise la Ladysmith 20 de trenuri (300 de vagoane) pentru transportarea prizonierilor la Pretoria. Cum-că Ladysmithul a cădut, apare și de acolo, că comandantul suprem al Burilor, Joubert, s'a retras spre sud dela Ladysmith și s'a unit cu trupele lui Schalk Burger lângă Pietermaritzburg. Joubert n'ar fi făcut acesta, deca nu era liniștit din partea lui White. Burii așteptă trupele lui Buller, cu care se crede, că vor avé întâlnire între Colenso și Eascourt.

De-odată cu căderea Ladysmithului se vestesc, că și în partea apusă se merge rău Englesilor. Kimberley este împresurat de Burii, cum a fost și Ladysmithul, er despre Mafeking cronica tace de mult. La 1 Noevre a fost aici o luptă mare, condusă de generalul Botha, în contra Englesilor conduși de Boden-Powell. Englesii au fost rău scărmași. De atunci abia s'a mai audț ceva despre Mafeking. Cu atât mai enigmatică trebuie să apară împrejurarea, că, după știrile din urmă, generalul bur Botha apare de-odată cu trupele sale la Eascourt. Se nasce der întrebarea, că ce s'a putut întâmpla cu Mafeking: nu cum-va l'a ajuns sârtea Ladysmithului?

Scurt dis, toate știrile sosite din Africa sudică sunt triste și rușinoșe pentru Anglia. Până acum au tot sperat Englesii, că dora dora vor eși de-asupra, acum însă după căderea Ladysmithului mai că le va veni bine o pace onorabilă, recunoscând deplina independență a statelor Burilor. De vor mai suferi Englesii și alte bătaii, ei nu-și vor pierde numai prestigiul, ci și coloniile lor din Africa sudică vor fi espuse pericolului.

Revistă externă.

Conflict austro-italian. În orașul Riva situat pe țermul austriac al lacului Garda, un cetățen italian cu numele Belfanti a comis o transgresiune și s'a refugiat pe corabia italiană Mocenigo. Gendarmii austriaci voiau să-l persecute pe corabă, der căpitanul acesteia a protestat declarând, că corabia este teritoriu italian. Căpitanul a arborat apoi stindardul italian pe puntea corăbiei. Gendarmii austriaci însă au depărtat stindardul, s'au dus pe corabă și au arestat atât pe căpitan, cât și pe Belfanti. Căpitanul fu însă mai târziu eliberat. Incidentul acesta a cauzat mare iritațiune în Italia, deore-ce nu s'a vătămat numai dreptul internațional, ci a fost insultat și tricolorul italian. În parlamentul din Roma deputatul Barzilai a interpellat pe ministrul de externe în afacerea acesta; ministrul însă n'a răspuns. Pressa italiană scrie din incidentul acesta forte vehement în contra „volniciei austriace”, și unele din foi dic, că tripla alianță a dus pe Italia acolo, încât nu mai pôte cere nioț reparare pentru vătămările, ce i-se fac.

Impăratul Wilhelm în Anglia.

În 18 l. c. împăratul Germaniei a plecat din Wildpark la Kiel și de acolo mai departe spre Anglia, unde la Windsor face o vizită reginei Victoria. Impăratul e însoțit de împărătesa și de cei doi fi și săi mai mici. Cu el a mers și ministrul de externe Bülow. Pressa englesă salută cu bucurie visita împăratului. Important este însă un articol, ce-l publică din acest incident diarul german „Kölnische Zeitung”, ale cărui sentimente filo-anglese sunt cunoscute. Articolul dice între altele: „Politica germană a înțeles, că trebuie să-și susțină mână liberă în toate direcțiunile; scopul ei este a nisui la susținerea păcii europene, intrucât o permit acesta interesele Germaniei. Acest scop servesc și visita împăratului german în Anglia, care se întâmplă în stricta neutralitate, ce singur pôte să corăspundă intereselor Germaniei. Prin visita această Anglia nu primesce nici un sprijin peste mare său în Africa, der visita nu e îndreptată nici contra Burilor. Pot să fiă în Anglia mulți, cărora nu le place această neutralitate a Germaniei și cari prin o strălucită primire li-ar plăce să aducă

(Va urma).

ore-care schimbare în lucrul acesta. Planul lor însă nu va reuși.

Yachtul „Hohenzollern“, care ducea pe împăratul, a sosit în Portsmouth alaltăeri la 10 ore a. m. El a fost întâmpinat cu bubuituri de tunuri. Împăratul fu așteptat în port de principele de Connaught. Împăratul, care purta uniforma de mareșal englez, a inspectat garda trupelor. La 12 ore a plecat la Windsor, unde fu întâmpinat de principii de Cambridge și York. Poporul adunat pe strade striga „hurrah.“ Împăratul făcând îndată o vizită reginei Victoria.

Rusia și Anglia în Asia. Înainte cu câte-va zile a produs mare agitația la Londra știrile, că trupe rusești au ocupat provincia Herat din Asia și iau poziția amenințătoare la frontiera afgană. Foaia rusă „Rossija“ anunță acum, că știrile acestea nu corăspund adevărului, deoarece fără consentimentul emirului din Afgan Rusia n'ar face așa ceva. „Rossija“ face însă aluziune la golful persic și ține, că cele două mari puteri (Anglia și Rusia) trebuie să-și tragă sémă aici. Dacă Rusia va face ceva în această parte a Angliei, ca să garanteze integritatea Persiei, și dacă în partea răsăritenă a Persiei s'ar ivi avansuri engleze, Rusia ar pretinde imediat depărtarea lor; la cas contrar li-ar respinge cu puterea.

SCRIRILE DILEI.

— 10 Noembrie v.

Parastas în memoria lui Stroescu. Comitetul „Asociațiunii pentru sprijinirea învățăcelilor și sodalilor români meseriași“ din Brașov, face cunoscut prin acesta, că Duminica viitoare la orele 9^{1/2} a. m. se va celebra în biserica română gr. or. din Brașov-cetate un parastas în memoria fericitului binefăcător al acestei Asociațiuni, *Mihail Stroescu*. La acest act, precum și la festivitatea distribuirii hainelor între elevii meseriași, ce va urma în aceeași zi la 2 ore p. m. în localul Asociațiunii (Strada Orfanilor 15), sunt invitați a lua parte toți stimătorii memoriei piului fondator.

Prapor confiscat pentru tricolor. Am anunțat la timpul său conturbarea de cult religios, ce au făcut-o în Poiana (lângă Sibiu) gendarmii, cu prilejul procesiunii dela Ispas. Impenații au vrut să smulgă dinaintea poporului credincios un prapor, pentru-că avea și colorile noastre: roșu-galben-văneț. Vădând indignarea poporului, gendarmii au abstat atunci, din precauțiune, de a comite un sacrilej. Acum afacerea a intrat într-o nouă fază. Pretura din Merceurea — după cum scrie „Tribuna“ — a intervenit și ea în afacere; a osândit la temniță și la amendă de bani pe purtătorul praporului, Dumitru Manițiu, și a decretat confiscarea praporului, pentru-că ar fi „steagul regatului român“, deși pe prapor era icóna *Măiciei Domnului*. Așa merge în era „legei, dreptului și a dreptății“!

Un rabin, care afurisece limba maghiară. Asta s'a întâmplat în adevăr în centrul orașului Neograd, ațecă în *Balassa-Gyarmat*. Representanța comunității israelite a decis unanim introducerea limbei maghiare în sinagogă, rabinul fiind dator a predica ungerese. Rabinul însă nu voese odată cu capul să se supună, și într-o adunare a comunității religioase israelite a declarat, că până la ultima suflare va lupta contra introducerii limbei maghiare în sinagogă, ér pe cel ce va cuteza să predice ungerese, il va afurisi. „Egyetertes“ luând act despre faptul acesta, cere dela guvern să pășescă cu energiă în contra rabinului, ba spune, că în afacerea aceasta se va face o interpelațiune în dietă. — Êtă, în fine, și un jidan, care se îngrozesce de maghiarizarea credincioșilor săi.

Daruri pentru meseriașii români. D-l *Stefan Chicomban*, comerciant în loc, a binevoit a pune la dispoziția comitetului Asociațiunii mai multe părechi de haine pentru a-le împărți între elevii meseriași serați. Comitetul numitei Asociațiuni mulțumesc pe această cale d-lui Chicomban pentru darul binevenit și roșă și pe alți

membri ai societății noastre române, ca să-și aducă aminte de numeroșii noștri elevi serați dela meserii, ajutându-i cu vestminte, ce le-ar avé în prisosință.

„Bretja i siostry krasnoj smjerti“. Așa se numesc pe rusesce o sectă, care există deja de 200 de ani. Pe romănesc se ar numi „secta fraților morții roșii“. Ea e răspândită în cercul *Kargopoli* din guvernământul Olandez, situat la 650 km. depărtare de Petersburg. Membrii sectei sunt de credință, că sufletul nu pécătuesce niciodată, ci numai trupul, și Dumneșu pôte fi împăcat prin aceea, decât trupul pécătos, se nimicesce. Fiă-care membru al sectei este obligat a câștiga alți membri. Când a câștigat 17, pôte să se sinucidă, căci sufletul i va merge în rai. Secta e organizată, ca ori și ce confesiune. Are în frunte un episcop (*archierej*), care este ales. Ea nu recunoscé religia ortodoxă și nici nu cercetăză biserica rusă. Dacă autoritățile i silesc să mergă la biserică, ei rostesc nisce rugăciuni, în care infamăză religia ortodoxă. Căsătoria e oprită; împreunarea este permisă cu condiția, că după-ace au săvîrșit pécatul, să se sinucidă momentan, și încă prin înădușire. Cadavrul e învelit într'un cersaf roșu și peste noapte îl îngropă la rădăcina unei tufe. Mórtea acesta o numesc ei *kresivaja smiertj* (frumosa mórte). — Despre acesta sectă s'au descoperit zilele trecute lucruri grozave. Cei 862 locuitori, bărbați, femei și copii, au făcut vot, ca în ziua de 1 (13) Noemvre să se sinucidă toți. Au depus jurământ, despre ce au luat și act, aședându-l într'o localitate subpământénă. La votul acesta i-a îndemnat credința, că și așa se va prăpădi lumea în 13 Noemvre și vor face un lucru bineplăcut lui Dumneșu, decât se vor sinucide. Au decis, ca în aceea zi să se închidă în odăi și să dea foc caselor, căutându-și mórtea în flăcări. Din norocire gendarmeria a dat peste actul îngropat și s'au putut lua deja la timp măsurile de lipsă pentru a nu-lăsa să se sinucidă. Pornindu-se cercetare s'a aflat, că 104 membri ai sectei și-au pus înși-și capăt vieții.

Pentru masa studenților dela școlile medii și superioare din Brașov au intrat următoarele contribuiri:

1. Pe lista Nr. 65 (colectant D-l *G. Dănilă*, primar Hunedóra) cu totul fl. 31; și anume: Amalia Dima 5 fl. Teofil Tulca 1 fl. G. Dănilă 4 fl. Nic. Stoichița 5 fl. Dr. Iulius Bonts 5 fl. G. Oprea 1 fl. Alex. Dima al Evtuții 1 fl. Sim. Chiroa 1 fl. Laur. Bérșan 1 fl. Albert Schuster 1 fl. I. Pop. 1 fl. Nic. Macrea 2 fl. Demetriu P. Datca 1 fl. Sim. Cisteian 1 fl. Dr. Aug. Dragits 1 fl.

2. Pe lista Nr. 134 (colectant D-l *I. Manta*, paroch gr. or. Gura Riului) cu totul 11 fl. și anume: I. Manta 3 fl. Ivan 2 fl. Aurel Decei 1 fl. Ioachim Muntean 2 fl. I. Voicu 1 fl. Ilie Măcellariu 2 fl.

3. Pe lista Nr. 155 (colectant D-l *Ieronim Scurtu* în Slănic) cu totul 15 fl. și anume: D-l Ieron Scurtu contribuție anuală de 10 fl. D-l Alex. G. Petrescu odată pentru tot-déuna 5 fl.

4. *Aurel Danciu* director de mină în Bucium a trimis 5 fl. în loc de cunună din incidentul morții lui Ladislau David din Bucium.

5. D-l *Iacob Zoroc* din Vlădeni a trimis diferența de 40 cruceri dela colecta cu lista nr. 74.

Direcțiunea școlilor își exprimă cele mai vii mulțăminte pentru aceste nobile daruri.

„Reuniunea economică din Orăștia.“

Orăștia, 9 (21) Nov. 1899.

Luni în 8 (20) Nov. a. o. s'a ținut prima ședință a Comitetului nou înființatei „Reuniuni economice în Orăștia“. Au participat 12 (din 18) membri: Dr. I. Mihu, Nic. Vlad, Ioan Mihailu, Dan David, Const. Baicu, Ioan Lăzdroiu, Nic. Andrei, Dumitru Rob, Nic. Mihăilă, Ioan Fleșeriu, Iosif Indrieș și Ioan Moța.

Președintele Reuniunii și al comitetului, d-l *Dr. Ioan Mihu*, a adus la cunos-

cința comitetului unele afaceri curente mai mărunte, cari luându-se la cunoscință, s'a trecut la obiectul principal al ședinței acesteia prime a noului comitet. Și a arătat președintele, că scopul ședinței acesteia prime a comitetului ar fi de a se stabili cel puțin în linia marf, un program de lucrare pentru comitet și Reuniune, program mărghinit de-ocamdată la ce se ține a fi mai urgent necesar, și tot-odată posibil de îndeplinit.

S'a pornit o prea interesantă discuțiune asupra lucrărilor multe, pe cari Reuniunea va avé să le inițieze pe rând, începând cu puțin și ușor, și tindând tot spre mai mult și mai desăvârșit, în mijlocul poporului, pentru a-l conduce spre o înflorire materială. Prelegerile economice în popor ar fi primul mijloc, prin care Reuniunea să-și răspândescă ideile, începând cu numărul popor din Orăștia, și urmându-le, posibil chiar în decursul acestei erni, și în anumite comune din jur.

Pentru a avé însă, după trebuință și după necesitate locală, prelegători pregătiți în diferite materii, d-l Dr. Mihu invită pe membri să se însărcineze, după plăcere, cu prelegeri din diferite ramii ai economiei, pregătindu-se apoi a puté prelege unde se va recere. Îndată mai mulți membri ai comitetului primesc asupra lor însărcinarea de a-se pregăti pentru anumite prelegeri: d-l *Ioan Mihailu* deolară, că va fi gata oricând a prelege despre mai multe teme agricole, îndeosebi însă va recomanda cultivarea din greu a trifoiului, arătând foloșele aievea îmbelșugate, ce le aduce pentru plugari cultivarea acestei plante; d-l *C. Baicu* va fi gata a plegeri despre legumărit și pomărit; d-l *Daniil David* despre vierit; d-l *Nic. Mihăilă* despre vite, cultivarea, îngrijirea și nobilitarea soiului; d-l *I. Fleșeriu* despre pomărit și stupărit; d-l *Nic. Andrei* despre îngrijirea și păstrarea bucatelor; d-l *Ioan Moța* despre însemnătatea tovarășilor agricole.

Cam din acestea se vor alege primele prelegeri potrivite locului și împrejurărilor. Prelegătorii vor eși înainte la fața locului și vor studia stările locale și în consonanță își vor pregăti prelegerile.

Voidn a veni ómenilor chiar în primăvară într'ajutor la procurarea de semințe de tot felul și de mașini agricole, comitetul a îndrumat biuroul a se pune în legătură cu firme și fabrici, și a afla dela cari se pot procura semințele de întâia calitate și mașini, cu prețuri mari ușurate, pentru membrii Reuniunii.

A fost mai departe însărcinat biuroul cu redactarea unui apel către popor, pentru a se înscrie membri la această Reuniune nouă, pentru el înființată. Apelul se va trimite comunelor învecinate în special, ér ținutului mai îndepărtat se va adresa prin diare.

Vorbind mai departe despre mijlocele, prin cari Reuniunea își va puté promova interesele și își va puté răspândi ideile și povețele sale în măsură mai însemnată, președintele arată, că acesta se va puté face mai cu succes în popor, decât pe lângă mijlocul prelegerilor populare, va avé la dispozițiune și un organ de publicitate potrivit. Crede, că ar fi necesar să se înființeze, sub scutul și supravegherea Reuniunii, o foie economică, ieftină, potrivită a fi răspândită în popor, care să se ocupe cu afacerile economice de tot felul, industriale și comerciale. S'a însărcinat biuroul cu studiarea afacerii, să vie cu un proiect al cheltuelilor și venitelor, să cercce angajarea de colaboratori buni și apoi să facă propunere reală.

S'a mai hotărît, ca comitetul să-și țină ședința lunară statutară în prima Sâmbătă a fie-cărei luni.

S'a observat cu multă mulțămire, că între membri prezenți nu a fost nici o divergență de păreri, a domnit cea mai bună înțelegere, ședința a putut trece deplin liniștită, și tot nivelul ei a fost ridicat prin discuții frumose, doveditoare de bogate cunoscințe.

Deplin satisfăcuți și cu bune speranțe, ne-am depărtat dela prima ședință.

Spic.

Invitare de abonament

la publicațiunea intitulată

„Diplome Maramureșene
din secolul XIV și XV“

prin care am de ouget să dau publicității toate acele documente din anii 1300—1500, privitoare la Maramureș, câte le-am adunat în timp de trei decenii.

Colecțiunea va cuprinde 350 diplome, din cari 306 până ađi n'au fost publicate, alte 44 au eșit în diferite colecțiuni, cu greu accesibile.

Fiesce-care diplomă se va publica în textul întreg, original latin, cu un estras larg, ca să-o pricepă în partea esențială și cetitorii cu mai puțină dreprimdere în limba latină.

Textului diplomelor vor urma adnotațiuni mai scurte ori mai lungi, prin cari afară de aceea, că unde se u la cine se află cutare diplomă, se va esplica înțelesul numerelor proprie, și se va arăta legătura între faptele mai însemnate și evenimentele din istoria patriei.

Diplomele se vor publica în două edițiuni, una cu estrasul și adnotațiuni în limba română, alta în limba ungerescă.

Colecțiunea va servi de material bogat și interesant la partea istorică a monografiei comitatului, și va forma chiar un volum al acelei monografii. Din datele autentice, oficiose și contemporane, ori și cine va fi în stare să câștige cunoscință despre faptele străbunilor, sfârșite în epoca cea mai strălucită a Țerei ungeresci.

Tóte familiile nobile donatate din comitat, ba încă unele și din comitate vecine, vor afla în colecțiunea acesta mai multe se u mai puține documente privitoare la străbunii lor; din acele se vor puté orienta despre luptele aceloră, despre starea lor bisericescă și politică, despre relațiunea lor de posesiune și despre răsbóiele, în cari au luat ei parte sub stégul regelui între marginile țerei și afară de ele.

După datele aflate în arhivul comitatului se vor aminti în adnotațiuni și familiile acelea, cari au câștigat nobilitatea lor mai târziu, și au produs'o până la sfârșitul secolului trecut.

Colecțiunea va forma un volum de 45—50 cóle în octav mare, și cu privire la întindere mare, ași dori să mă orientez în privința numărului esemplarelor de tipărit, pentru acea deschid acest abonament și recomand întreprinderea părținerei publicului interesat.

Comandele se u banii de abonament (esemplar broșurat 5 fl., esemplar cu legătură de piele 6 fl.) sunt de trimis în trei luni la adresa subscriului; opul întreg va eși în decursul anului 1900 și se va trimite franco.

De tipărirea frumósă și corectă se va îngriji firma de bună reputațiune Mayer și Berger din loc. Volumul va fi provedut cu indice, și va publica numele abonenților.

M.-Sziget, 28 Octomvre 1899.

Dr. Ioan Mihalyi.

ULTIME SCRIRI.

Budapesta, 21 Noemvre. În ședința de ađi a dietei deputatul Komjathy a atacat vehement atât proiectul despre pactul financiar cu Croația cât și pe Croați. Se plânse, că în Croația se ard stindardele maghiare, e boicotată limba maghiară etc. Ședința a fost fórte sgo motósă și la fine ministrul președinte a fost întrebat, că ce e cu cvota.

Budapesta, 22 Noemvre. Foaia oficială publică un autograf prea inalt, prin care delegațiunile sunt convocate la Viena pe ziua pe 30 Noemvre.

Londra, 21 Noemvre. Burii au ocupat în 15 l. c. Colesberg. — Lui „Times“ i-se anunță din Odessa, că în 19 l. c. a plecat de acolo o misiune rusă la Abisinia sub conducerea locotenenților Davidow și Dragomirow.

Cursul pieței Brașov.

Din 22 Noembrie 1899.

Banonota rom. Cump.	9.15	Vénd.	9.17
Argint român. Cump.	9.10	Vénd.	9.12
Napoleon d'or. Cump.	9.66	Vénd.	9.58
Galbeni Cump.	5.60	Vénd.	5.65
Ruble Rusesce Cump.	127.—	Vénd.	128.—
Mărci germane Cump.	58.50	Vénd.	59.02 ^{1/2}
Lire turcesce Cump.	10.72	Vénd.	—
Scris. fonc. Albina	101.—	Vénd.	5% 101.50

